

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ІМЕНІ П. Л. ШУПИКА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії
академік НАМН України
професор

В'ячеслав КАМІНСЬКИЙ

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
В ЛІКАРСЬКУ РЕЗИДЕНТУРУ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «НЕЙРОХІРУРГІЯ»**

Київ – 2025

Програма вступного випробування для конкурсного відбору вступників до лікарської резидентури зі спеціальності «Нейрохірургія».

Розробники програми:

Поліщук – Микола Єфремович	завідувач кафедри нейрохірургії НУОЗ України імені П. Л. Шупика, чл.-кор. НАМН України, доктор медичних наук професор
Педаченко – Юрій Євгенійович	професор кафедри нейрохірургії НУОЗ України імені П. Л. Шупика, доктор медичних наук професор
Муравський – Андрій Володимирович	професор кафедри нейрохірургії НУОЗ України імені П. Л. Шупика, доктор медичних наук професор
Гончарук – Оксана Миколаївна	професор кафедри нейрохірургії НУОЗ України імені П. Л. Шупика, доктор медичних наук професор

Рецензенти:

Сірко – Андрій Григорович	професор кафедри неврології і нейрохірургії Дніпропетровського державного медичного університету, доктор медичних наук професор
Щеглов – Дмитро Вікторович	директор Державної Установи «Науково-Практичний Центр ендовакскулярної нейрорентгенохірургії НАМН України» чл.-кор. НАМН України, доктор медичних наук

Програма вступного випробування для конкурсного відбору вступників до лікарської резидентури зі спеціальності «Нейрохірургія» затверджена рішенням Приймальної комісії НУОЗ України імені П. Л. Шупика від 22 липня 2025 р., протокол № 14.

Начальник навчально-
методичного відділу

Лариса БАБІНЦЕВА

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ДО ЛІКАРСЬКОЇ РЕЗИДЕНТУРИ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «НЕЙРОХІРУРГІЯ»**

1. Нейрохірургія як самостійна дисципліна. Нейрохірургічні школи. Організація нейрохірургічної допомоги в Україні.
2. Шкали в нейрохірургії та неврології.
3. Сучасні методи нейровізуалізації в неврології та нейрохірургії.
4. Нейрофізіологічні дослідження в нейрохірургії.
5. Методи нейровізуалізації: краніографія, спондилографія, церебральна ангіографія, мієлографія, комп'ютерна томографія, магнітно-резонансна томографія.
6. Комп'ютерна та магнітно-резонансна томографія в діагностиці захворювань та травм нервової системи.
7. Ангіографія. Покази та протипокази. Види ангіографії. Техніка. Можливі ускладнення та боротьба з ними.
8. Спинномозкова рідина, особливості обміну та циркуляція. Методи діагностики.
9. Порухення свідомості, кома, смерть мозку. Методи об'єктивізації.
10. Загальнономозкові та вогнищеві симптоми.
11. Мозковий кровотік та метаболізм мозку.
12. Небезпечні для життя порушення водно-електролітного обміну та їх лікування.
13. Патофізіологія підвищеного внутрішньочерепного тиску. Методи корекції.
14. Гіпертензивний та гіпотензивний синдроми в нейрохірургії.
15. Рідина та електроліти в нейрохірургічних хворих.
16. Внутрішньочерепний тиск та церебральний перфузійний тиск. Методи контролю та корекції.
17. Інтенсивна терапія нейрохірургічних хворих.
18. Принципи інтенсивної терапії в нейрохірургії.
19. Діагностичні операції в нейрохірургії.
20. Післяопераційне ведення нейрохірургічних хворих. Профілактика та лікування ускладнень.
21. Струс головного мозку. Клініка, діагностика, лікування.
22. Забій головного мозку. Клініка, діагностика, лікування. Покази до хірургічного лікування.
23. Переломи кісток основи та склепіння черепа. Класифікація. Клініка, діагностика, лікування.
24. Посттравматичні дефекти черепа. Клініка, діагностика, лікування.
25. Епідуральні гематоми. Клініка, діагностика, хірургічне лікування.
26. Субдуральні гематоми. Клініка, діагностика, хірургічне лікування.

27. Субдуральні гігрови та гематоми. Клініка, діагностика, лікування.
28. Внутрішньомозкові травматичні гематоми. Клініка, діагностика, хірургічне лікування.
29. Особливості черепно-мозкової травми у осіб різного віку.
30. Травматична лікворея. Діагностика, лікування.
31. Травма периферичної нервової системи. Клініка, діагностика, лікування. Покази, види, методика хірургічних утручань.
32. Поєднана черепно-мозкова травма. Клініка, діагностика, лікування.
33. Нестабільні переломи хребта. Клініка, діагностика, лікування.
34. Бойова ЧМТ. Балістичне ураження. Класифікація травми.
35. Вогнепальні поранення голови. Хірургічна обробка ран.
36. Вогнепальні черепно-мозкові ушкодження. Клініка, діагностика, лікування.
37. Вогнепальні поранення хребта та спинного мозку. Клініка, діагностика, особливості лікування.
38. Особливості ПХО при вогнепальній рані.
39. Ішемічний інсульт. Клініка, діагностика, покази до хірургічних утручань.
40. Артеріальні анеризми мозкових судин. Клініка, діагностика. Методи хірургічного лікування.
41. Судинні мальформації ЦНС. Клініка, діагностика, лікування.
42. Внутрішньошлуночкові крововиливи. Клініка, діагностика, лікування.
43. Клініка, діагностика та лікування патології магістральних судин голови. Покази до хірургічних утручань.
44. Стенозуючі та оклюзуючі ушкодження магістральних артерій головного мозку. Клініка, діагностика, лікування.
45. Пухлини головного мозку, частота, локалізація, класифікація. Патологічна анатомія.
46. Класифікація пухлин головного мозку.
47. Клініка, діагностика пухлин лобної долі. Хірургічні доступи до пухлин лобної долі.
48. Клініка, діагностика пухлин скроневої долі. Хірургічні доступи до пухлин скроневої долі.
49. Клініка, діагностика пухлин тім'яної долі. Хірургічні доступи до пухлин тім'яної долі.
50. Клініка, діагностика пухлин потиличної долі. Хірургічні доступи до пухлин потиличної долі.
51. Клініка, діагностика пухлин бічних та III шлуночків. Хірургічні доступи.
52. Клініка, діагностика пухлин IV шлуночку. Методика хірургічних утручань.
53. Клініка, діагностика, лікування гліом хіазми та зорових нервів.
54. Клініка та діагностика пухлин гіпофізу. Методи хірургічних утручань.
55. Клініка, діагностика менінгіом крил основної кістки. Методика та техніка хірургічних утручань.

56. Клініка, діагностика менінгіом ольфакторної ямки. Особливості хірургічного втручання.
57. Клініка та діагностика пухлин мосто-мозочкового кута. Методика хірургічних утручань.
58. Метастатичні пухлини головного мозку. Клініка, діагностика, покази до хірургічних утручань.
59. Класифікація пухлин спинного мозку.
60. Клініка, діагностика пухлин спинного мозку на різних рівнях.
61. Клініка, діагностика пухлин шийного відділу спинного мозку.
62. Клініка, діагностика пухлин поперекового відділу спинного мозку.
63. Екстрамедулярні пухлини спинного мозку. Клініка, діагностика, лікування.
64. Інтрамедулярні пухлини спинного мозку. Клініка, діагностика, лікування.
65. Нейрофіброматоз I та II типу. Діагностику та лікування.
66. Радіохірургія та променева терапія в нейрохірургії.
67. Радіохірургія. Променева терапія та хіміотерапія пухлин мозку.
68. Посттравматична епілепсія. Етіологія, патогенез, клініка. Хірургічне лікування.
69. Паркінсонізм. Екстрапірамідні гіперкінези. Клініка, лікування. Стереотаксичні операції.
70. Вроджені вади ЦНС, що потребують нейрохірургічного втручання.
71. Мікроцефалія та краніостеноз. Клініка, діагностика. Покази та методи хірургічних утручань.
72. Гідроцефалія. Етіологія. Клініка, діагностика. Методи лікування.
73. Ембріогенез та вади розвитку головного та спинного мозку.
74. Інфекційні захворювання хребта і спинного мозку. Клініка, діагностика, лікування.
75. Профілактика та лікування інфекційних ускладнень у нейрохірургічних хворих.
76. Гнійні ускладнення при черепно-мозковій травмі. Клініка, діагностика, лікування.
77. Шийні остеохондрози. Етіопатогенез. Клінічні прояви. Діагностика. Методи лікування.
78. Стенози поперекового відділу хребта. Етіопатогенез, клініка, діагностика, лікування.
79. Больові синдроми в нейрохірургії.
80. Покази до хірургічного лікування при порушеннях ліквородинаміки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 03.06.2024 № 949 «Про затвердження Положення про лікарську резидентуру та внесення зміни до Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями», зареєстровано в Міністерстві юстиції України 12 липня 2024 р. за № 052/42397.
2. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78 «Охорона здоров'я» Наказ МОЗ України від 29 березня 2002 року № 117.
3. Постанова Кабінету міністрів України №762 від 07 липня 2021 «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»
4. Наказ Міністерства охорони здоров'я України №1254 від 22.06.2021 «Про затвердження Положення про інтернатуру», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 17 серпня 2021 року за №1081/36/36703.
5. Анестезіологія та інтенсивна терапія: підручник / за ред. І. П. Шлапака. – К.: Фенікс, 2019. – Т. 2. – 500 с.
6. Бойова травма та поранення голови, шиї та хребта. Сучасні принципи невідкладної допомоги. Навчальний посібник. За редакцією академіка НАМН України, д-ра мед. н., проф. Є.Г. Педаченко. – К. Медкнига, 2020. – 199 с.
7. Бойові вогнепальні черепно-мозкові поранення / Сірко А.Г., Дзяк Л.А. – Д. 2017.
8. Вогнепальні поранення м'яких тканин склепіння черепа: навч. посібник / А.О. Данчин, М.Є. Поліщук, А.П. Казмірчук, Г.О. Данчин. – К.: Лазурит-Поліграф, 2017. – 116с.
9. Воєнно-польова хірургія: [практ. і навч. посібник] / Я. Л. Заруцький [та ін.]; ред. д-ра мед. наук проф. Я. Л. Заруцького, д-ра мед. наук проф. В. Я. Білого. - Київ: Фенікс, 2018. - 544 с.: рис., табл.
10. Воєнно-польова хірургія: підручник / Заруцький Я. Л. [та ін.]; ред. д-ра мед. наук, проф. Я. Л. Заруцького і акад. НАМН України, д-ра мед. наук, проф. В. М. Запорожана. - Одеса: Одес. медун-т, 2016. - 415 с.: рис.
11. Гнійно-септична хірургія. Навчальний посібник/ С.Шаповвал. – Медицина. –2019. -192с.
12. Класифікація вогнепальних поранень черепа та головного мозку: навч. Посібник / А.О. Данчин, М.Є. Поліщук, О.Г. Данчин. – К.: Лазурит-Поліграф, 2018. – 136с.
13. Крововиливи у задню черепну ямку / Поліщук М.Є., Гончарук О.М., Обливач А.А., Щеглов Д.В. – К.: Книга-плюс, 2012. – 208с.
14. Марк С.Гринберг Нейрохирургия. – МЕДпрес-Інформ 2010. – 1008с.
15. Медицина надзвичайних ситуацій. Організація надання першої медичної допомоги: підручник /Тарасюк В.С., Матвійчук М.В., Паламар І.В., Корольова Н.Д., Кучанська Г.Б., Новицький Н.О. - К.: «Медицина», 2011. – 526 с.

16. Нейрохирургия. Европейское руководство. В 2-х томах.
17. Повреждения позвоночника и спинного мозга (механизмы, клиника, диагностика, лечение). Под ред. Полищука Н.Е., Коржа Н.А., Фищенко В.Я. – Киев, «Книга плюс», 2001. – 388с.
18. Полищук Н.Е., Слынько Е.И., Хотейт Н. Хирургическое лечение дискогенных радикуломиелопатий шейного отдела позвоночника. – К.: Книга плюс, 2004. – 144с.
19. Розуменко В.Д., Розуменко А.В.. Мультимодальна нейронавігація в хірургії пухлин головного мозку – К.: Інтерсервіс, 2017. – 112с.
20. Стандартизація в нейрохірургії. Частина 1. Травматичні ушкодження центральної та периферичної нервової системи. За ред. академіка НАМН України, проф. Є.Г. Педаченка. Київ: ДУ «ІНХ НАМНУ», 2019. 152 с.
21. Стандартизація в нейрохірургії. Частина 2. Нейроонкологія. За ред. академіка НАМН України, проф. Є.Г. Педаченка. Київ: ДУ «ІНХ НАМНУ», 2019. 152 с.
22. Стандартизація в нейрохірургії. Частина 3. Судинні захворювання. За ред. академіка НАМН України, проф. Є.Г. Педаченка. Київ: ДУ «ІНХ НАМНУ», 2020. 96 с.
23. Стандартизація в нейрохірургії. Частина 4. Патологія хребта та спинного мозку. За ред. академіка НАМН України, проф. Є.Г. Педаченка. Київ: ДУ «ІНХ НАМНУ», 2020. 144 с.
24. Стандартизація в нейрохірургії. Частина 5. Дитяча нейрохірургія. За ред. академіка НАМН України, проф. Є.Г. Педаченка. Київ: ДУ «ІНХ НАМНУ», 2020. 352 с.
25. Стандартизація в нейрохірургії. Частина 6. Відновлювальна та функціональна нейрохірургія. За ред. академіка НАМН України, проф. Є.Г. Педаченка. Київ: ДУ «ІНХ НАМНУ», 2020. 144 с.
26. Цементис С.А. Дифференциальная диагностика в неврологии и нейрохирургии. – М., Гэотар-Медиа, 2005.- 368с.
27. Хірургія надзвичайних ситуацій: навч. посіб. / Шейко В. Д., Панасенко С. І., Челішвілі А. Л.; Укр. мед. стоматол. акад. - Полтава: Астроя, 2019. - 217 с.: рис., табл. ірургія пошкоджень. Надання екстреної медичної допомоги в центрі травми багатoproфільної лікарні: посібник / І. О. Воробей [та ін.]; ред. О. В. Мазуренка, Г. Г. Рощина; Нац. мед. акад. післядиплом. освіти ім. П. Л. Шупика. - Київ: Гордон, 2018. - 154 с.: рис., табл.
28. Хірургія шийного відділу хребта: [монографія] / Є. І. Слинько, М. В. Хижняк, Ю. Є. Педаченко; ДУ "Ін-т нейрохірургії ім. А. П. Ромоданова НАМН України". - Київ: Інтерсервіс, 2019. - 463 с.: рис., табл.
29. Хирургия глиом головного мозга при сохраненном сознании. Полищук Н.Е. - Книга Плюс, 2012. – 120с.
30. Allan D. Levi. Goodman's Neurosurgery Oral Board Review. Oxford University Press, USA, October 2016, 177 p.
31. Amgad S. Hanna. Neurosurgery Primary Examination Review. High Yield Questions, Answers, Diagrams, and Tables. Thieme Medical Publishers, New York, December 2018, 276 p.

32. Asma Zakaria, Pouya Tahsili-Fahadan. Neurocritical Care Board Review: Questions and Answers. 2nd Edition, Demos Medical Publishing, New York, December 2018, 480 p.
33. Christopher E. Wolfla, Daniel K. Resnick. Neurosurgical operative atlas. Spine and Peripheral Nerves. Third Edition, Thieme Medical Publishers, New York, 2017, 546 p.
34. Eli M. Baron, Alexander R. Vaccaro. Spine surgery. Operative techniques. Third edition. Elsevier, Philadelphia, USA, 2018, 480 p.
35. Jack Jallo, Christopher M. Loftus. Neurotrauma and Critical Care of the Brain. 2nd Edition, Thieme Medical Publishers, New York, 2018, 432 p.
36. Jonathan Howard. Neurology Q&A review. Demos Medical Publishing. New York, 2018, 537 p.
37. Jonathan S. Citow, Robert J. Spinner, Ross C. Puffer. Neurosurgery Oral Board Review. Third Edition, Thieme Publishers, New York, 2020, 335 illustrations, 363 p.
38. Justin T. Jordan. Neurology Self-Assessment: A Companion to Bradley's Neurology in Clinical Practice. Elsevier Saunders, Philadelphia, USA, August 2016, 224 p.
39. Kiwon Lee. The NeuroICU Book. Second Edition, McGraw-Hill Education, New York, 2017, 1070 p.
40. Laligam N. Sekhar, Richard G. Fessler. Atlas of Neurosurgical Techniques, 2 edition, Thieme, USA. 1538 illustrations, 2016, 1566 p.
41. Mariano Socolovsky, Lukas Rasulic. Manual of Peripheral Nerve Surgery: From the Basics to Complex Procedures. Thieme Medical Publishers, New York, 2017, 239 p.
42. Mark Shaya, Cristian Gragnaniello, Remi Nader. Neurosurgery Rounds: Questions and Answers 2nd Edition. New York, Thieme, 2017, 160 illustrations, 520 p.
43. Michael Sabel. Getting ready for brain tumor surgery. 50 illustrations +10 Video, 61 pages. Thieme Publishers Stuttgart, Germany, January 2017.
44. Monisha Kumar, Joshua Levine, James Schuster, W. Andrew Kofke. Neurocritical Care Management of the Neurosurgical Patient. Elsevier, Philadelphia, USA, 2018, 558 p.
45. Rahul S. Shah, Thomas A.D. Cadoux-Hudson, Jamie J. Van Gompel, Erlick A.C. Pereira. Neurosurgery Self-Assessment: Questions and Answers. New York, Elsevier, 2017, over 1000 questions, 700 images, 611 p.
46. Paul V. Birinyi, Najib E. El Tecle, Eric Marvin. The Comprehensive Neurosurgery Board Preparation Book: Illustrated Questions and Answers, Thieme, USA, September 2016, 448 p.
47. Rahul Jandial, Michele R Aizenberg, Mike Y. Chen. 100 Case Reviews in Neurosurgery, Elsevier Saunders, Philadelphia, USA, November 2016, 624 p.
48. Remi Nader, Abdulrahman J. Sabbagh, Samer K. Elbabaa, Hosam Al-Jehani, Jaime Gasco, Cristian Gragnaniello. Neurosurgery Case Review: Questions and Answers, 2nd Edition. Thieme Medical Publishers New York, 2020.

49. R. Loch Macdonald. Neurosurgical Operative Atlas. 3 edition, Thieme Medical Publishers, New York, December 2018, 320 p.
50. Robert E. Gross, Nicholas M. Boulis. Neurosurgical Operative Atlas: Functional Neurosurgery. 3rd Edition, Thieme Medical Publishers, New York, 2018, 362 p.
51. Ross C. Puffer. Neurosurgery Primary Board Review. Thieme Medical Publishers, New York, 2018, 433 p.
52. Saef Izzy, David P. Lerner, Kiwon Lee. The NeuroICU Board Review. McGraw-Hill Education, New York, November 2017, 577 p.
53. Samer S. Hoz. Vascular Neurosurgery: In Multiple-Choice Questions. Springer International Publishing AG, New York, 2017, 232 p.
54. Zachary David Levy. Absolute Neurocritical Care Review. Springer International Publishing AG, New York, 2017, 244 p.
55. Yasser M. Awaad. Absolute Pediatric Neurology. Essential Questions and Answers. Springer International Publishing, New York, 2018, 742 p.
56. Youmans. Neurological Surgery (Four Volume Set). - Richard H. Winn. - W.B. Saunders Company, 2003. - 5632 p.